

Sylwetka jubilata - Profesora Stanisława Rudolfa

Profesor Stanisław Rudolf jest wybitnym naukowcem, dydaktykiem, organizatorem. Osiągnięcia Pana Profesora przez 40 lat kariery akademickiej mogłyby złożyć się na kilka życiorysów naukowych. Wielokrotnie był on prekursorem badań, które wcześniej nie były prowadzone w Polsce. Na osiągnięcia dydaktyczne składają się nowatorskie koncepcje kształcenia i wielu wychowanków, którzy pod kierunkiem Profesora rozpoczęli i kontynuują kariery naukowo-dydaktyczne. Imponujący dorobek organizacyjny ma także wymiar międzynarodowy. Na te wszystkie sukcesy nakłada się jednak przede wszystkim ludzki wymiar osobowości Pana Profesora, który sprawia, że jest on osobą cenioną i poważaną jako nauczyciel akademicki, ale również lubianą w środowisku, jako wychowawca, przewodnik, kolega, przyjaciel.

Początkowo wcale nie myślał o zawodzie ekonomisty. W Liceum Ogólnokształcącym w Opocznie zafascynowała go chemia, której poświęcał wiele czasu jako aktywny członek koła chemików. W rezultacie podjął studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku chemii. Studia te ukończył w 1964 r. uzyskując stopień magistra chemii. Nie podjął jednak pracy w zawodzie chemika i kontynuował studia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Studia te ukończył w 1969 r. uzyskując stopień magistra ekonomii.

W okresie studiów aktywnie uczestniczył w pracach Zrzeszenia Studentów Polskich (ZSP). Z działalnością tej organizacji zetknął się już w czasie studiowania chemii, ale dopiero studia ekonomiczne stworzyły mu możliwość szerokiego zaistnienia w tej organizacji. Pełnił w niej takie m.in. funkcje jak Wiceprzewodniczący oraz Przewodniczący Rady Uczelnianej ZSP UŁ, Wiceprzewodniczący Rady Okręgowej ZSP w Łodzi, gdzie odpowiadał za sprawy nauki. To za jego kadencji kilkuset studentów z uczelni łódzkich, brało udział w koordynowanych przez ZSP obozach naukowych. Warto odnotować jego funkcję członka Rady Naczelnej ZSP oraz funkcję Przewodniczącego Komitetu Koordynacyjnego Uniwersytetów, zrzeszającego wszystkie Rady Uczelniane tych uczelni. Zainicjował wtedy organizowanie okresowych spotkań Przewodniczących Rad Uczelnianych kolejno we wszystkich Uniwersytetach, w czasie których gospodarze dzielili się swoimi doświadczeniami. Spotkania te umocniły w nim przekonanie, którym chętnie dzielił się ze studentami, że nie trzeba samemu wszystkiego wymyślać, że wystarczy adaptować dobre pomysły

do własnych potrzeb. Doświadczenia wyniesione z działalności w ZSP traktuje na równi ze studiami na kolejnym fakultecie.

W 1969 r. Profesor Stanisław Rudolf rozpoczął pracę w Instytucie Ekonomii Politycznej, w Zakładzie Kapitalizmu, u prof. Janusza Górskiego, który był promotorem jego pracy magisterskiej. Zainteresował go kapitalizm w wydaniu szwedzkim i w kolejnych latach przygotował pracę doktorską pt. „Próba weryfikacji celów państwa dobrobytu na przykładzie Szwecji”, którą obronił w 1974 r. Szybkie tempo przygotowywania pracy sprawiło, że na 5-miesięczny staż do Wyższej Szkoły Handlowej w Sztokholmie wyjechał rok później. Wykorzystał go na uzupełnienie pracy i przygotowanie książki pt. „Szwedzka polityka dobrobytu”, wydanej nakładem PWN w 1978 r.

Pobyt w Szwecji miał przełomowe znaczenie dla zainteresowań naukowych Profesora Rudolfa. Poznając bliżej mechanizmy rządzące szwedzką gospodarką dochodzi do wniosku, że u podstaw jej długookresowych sukcesów leży idea pokoju społecznego, stanowiąca rezultat współpracy partnerów społecznych, a więc związków zawodowych i organizacji pracodawców, przy dyskretniej regulacji państwa. Idee państwa dobrobytu opierały się bowiem na szeroko pojętej demokracji ekonomicznej. Szczególne wrażenie zrobiły na nim słynne na cały świat doświadczeniami szwedzkich zakładów Volvo i Saab, wykorzystujące zespoły autonomiczne. Od tego czasu jego zainteresowania naukowe koncentrują się na partycypacji pracowniczej i demokracji przemysłowej.

Brak tego rodzaju rozwiązań w warunkach polskich sprawił, że badał głównie doświadczenia zachodnie. Badaniu tej problematyki poświęcił 10-miesięczny staż naukowy w Uniwersytecie Pennsylvania w Filadelfii, USA, jaki odbył w latach 1979/1980. Jego rezultatem była m.in. wydana w 1986 r. nakładem PWN monografia pt. „*Demokracja przemysłowa w rozwiniętych krajach kapitalistycznych*”, stanowiąca podstawę jego kolokwium habilitacyjnego. W 1986 r. Rada Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ nadała mu stopień naukowy doktora habilitowanego nauk ekonomicznych.

Po uzyskaniu habilitacji prof. Rudolf pozostał wierny tej problematyce, z tą jednak różnicą, że oprócz działalności naukowej, próbował wykorzystywać swoje doświadczenia w praktyce gospodarczej. Był to okres szczególnie owocny zarówno jeśli chodzi o liczbę jak i jakość jego publikacji naukowych. Publikował w takich m.in. czasopismach jak „*Ekonomista*”, „*Comparative Labour Law Journal*”, „*Przegląd Organizacji*”, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” itp. W 2001 r. uzyskał tytuł profesora, a rok później stanowisko profesora zwyczajnego.

Od wspomnianego pobytu w Szwecji Profesor Rudolf gromadził materiały i doświadczenia dotyczące stosowanych tam form organizacji pracy opartych na zespołach autonomicznych. Bardzo owocny dla tej problematyki okazał się jego

udział w konferencji w Toronto w 1981r. Wraz z delegacją Solidarności, odbył wtedy wizyty pokonferencyjne w zakładach pracy stosujących formy zespołowe w takich krajach jak USA (Detroit), Norwegia, (Oslo), Szwecja (Kalmar) i Holandia (Rotterdam). Rezultatem tej podróży, jak i wcześniejszych obserwacji była wydana w 1982 r. nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego monografia pt. „Demokracja w przemyśle. Grupy autonomiczne”, pierwsza na ten temat na polskim rynku wydawniczym.

Ze względu na jej pionierski charakter, spotkała się ona z dużym zainteresowaniem środowisk naukowych. Najważniejsze jej treści prof. Rudolf zawarł następnie w serii 6 artykułów, publikowanych w kolejnych numerach „Przeglądu Organizacji” w 1984 r. Cykl ten prof. Krzysztof Oblój zaliczył do „najciekawszych pozycji roku 1984 w polskim piśmiennictwie naukowym z dziedziny teorii i praktyki organizacji” („Zarządzanie”, 1985 nr 2). Podobne cykle artykułów ukazały się również w innych czasopismach. Publikacje te przygotowały w Polsce grunt do szerokiego rozwoju form organizacji pracy opartych na zespołach w wydaniu skandynawskim. W następnych latach Prof. Rudolf brał aktywny udział w popularyzacji oraz wdrażaniu tego rodzaju rozwiązań w polskich przedsiębiorstwach. Prowadził na ten temat również badania empiryczne, kierując dwoma programami badawczymi obejmującymi ponad 200 przedsiębiorstw.

Do popularyzacji form zespołowych przyczynił się również jego udział w pracach „Centrum Studiów Samorządowych”, gdzie kierował sekcją grupowych form organizacji pracy. Kierował również powołanym przez Wicepremiera J. Patorskiego zespołem ds. grupowych form organizacji pracy, skupiającym zarówno naukowców jak i praktyków. Redagował także kolumnę w dzienniku „Rzeczpospolita” pt. „Jakość Życia w Pracy”. Ukoronowaniem jego dorobku w tym zakresie była wydana w 1989 r. monografia pt. „Grupowe formy pracy. Procesy wdrażania”.

Zmianę systemu politycznego i gospodarczego prof. Rudolf potraktował jako szansę na realizację przygotowanych wcześniej koncepcji upowszechniania demokratycznych form organizacji pracy. Wpisywały się one w potrzeby polskich przedsiębiorstw, które stanęły przed bardzo trudnym zadaniem adaptacji do warunków gospodarki rynkowej. Okazało się, że proces takiej adaptacji przebiega znacznie efektywniej przy czynnym zaangażowaniu pracowników. Wspólnie z naukowcami z USA (Cornell University) oraz Norwegii (Work Research Institute) podejmuje próbę praktycznej adaptacji koncepcji „action research” w kilku łódzkich przedsiębiorstwach. Przybrały one kształt długookresowych programów. Największy z nich, realizowany w łódzkim „Stomilu”, polegał na oddelegowaniu około 40-tu pracowników na okres 3 miesięcy w pełnym wymiarze godzin, do rozwiązywania występujących w zakładzie problemów.

Wyniesione z tych programów doświadczenia zostały szeroko wykorzystane w licznych publikacjach, w tym zagranicznych (np. „Economic and Industrial Democracy”). Doświadczenia te sprawiły również, że z jego inicjatywy powołany został w 1991 r. Ośrodek Naukowo-Badawczy Partycypacyjnych Form Zarządzania UŁ, którym od początku kieruje. Celem tego Ośrodka jest propagowanie rozwiązań partycypacyjnych w polskich przedsiębiorstwach. Z jego udziałem przygotowano dwie ogólnopolskie konferencje naukowe poświęcone perspektywom rozwoju partycypacji pracowniczej w 2001 oraz 2007 r.

Wspólnie z przedstawicielami wspomnianych wyżej instytucji zagranicznych Prof. Rudolf zakłada Fundację Demokracji Przemysłowej, której zostaje Prezesem. Jej głównym celem było finansowanie i wspieranie w inny sposób działalność Ośrodka. Oprócz wspomnianych programów realizowanych w przedsiębiorstwach, ważnym jej celem była integracja ekonomistów zarówno tych ze środowiska akademickiego, jak i z praktyki gospodarczej. Jedną z ciekawszych inicjatyw w tym zakresie były tzw. „seminaria czwartkowe”, gdzie raz w miesiącu, w czwartek, gromadzili się dyrektorzy i prezesi łódzkich przedsiębiorstw oraz przedstawiciele środowiska akademickiego dla wysłuchania interesujących prelekcji. Spotkania takie odbywały się przez siedem lat i były wysoko oceniane przez wszystkich uczestników.

Jednym z ważnych kierunków zainteresowań Prof. Rudolfa była problematyka Europejskich Rad Zakładowych (ERZ). Był pionierem w zakresie badania tej problematyki w warunkach polskich. Pierwsza jego publikacja na ten temat, prezentująca istniejące w tym zakresie doświadczenia z okresu przed przyjęciem dyrektywy UE o ERZ, ukazała się w 1994 r. Prowadził na ten temat badania ankietowe obejmujące wszystkich polskich przedstawicieli w tych radach. Miał duży udział w upowszechnieniu tej problematyki w warunkach polskich umieszczając swoje liczne na ten temat publikacje w takich czasopismach jak: „Studia Prawno-Europejskie”, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa”, czy „Rzeczpospolita”. Prof. Rudolf uczestniczył również w przygotowywaniu uchwalonej przez Sejm w 2002 r. Ustawy o Europejskich Radach Zakładowych.

Okres transformacji przyniósł nowe wyzwania i nowe problemy do rozwiązania. Jedno z takich wyzwań dotyczyło nowej struktury zarządzania w prywatyzowanych przedsiębiorstwach, przyjmujących najczęściej formę spółek. Prof. Rudolf zainteresował się problemami nadzoru korporacyjnego, zupełnie wtedy nowymi tak dla naukowców jak i praktyków gospodarczych. Wykorzystał tu swoje doświadczenia z nadzorem korporacyjnym w krajach zachodnich, które ograniczały się co prawda do udziału przedstawicieli załogi w organach nadzoru, ale dawały możliwość rozpoczęcia na ten temat badań w warunkach polskich.

Rezultatem tych zainteresowań były realizowane w ciągu ostatnich kilkunastu lat cykliczne konferencje oraz szerokie badania empiryczne. Pierwsza

konferencja poświęcona problemem nadzoru korporacyjnego odbyła się w 1997 r. i zaowocowała publikacją pod redakcją Prof. Rudolfa pt. „Nadzór właścicielski w spółkach prawa handlowego” (Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999). Obecnie odbywa się siódma taka konferencja i ukazało się siedem towarzyszących im obszernych monografii. Równocześnie Prof. Rudolf wraz z zespołem realizował poświęcone tej problematyce badania empiryczne, finansowane przez KBN, Ministerstwo Przekształceń Własnościowych, a także instytucje zagraniczne. Badania te stanowiły materiał źródłowy dla kolejnych publikacji, w tym również książkowych. Zarówno wspomniane konferencje, jak i badania empiryczne sprawiły, że Ośrodek Łódzki należy do wiodących w Polsce w badaniu problematyki nadzoru korporacyjnego.

Nie rezygnując z dotychczas realizowanych kierunków badań i pozostając ogólnie w obszarze dotychczasowej problematyki, Prof. Rudolf poszerzył zakres swoich zainteresowań w ostatnich latach o problemy nowej ekonomii instytucjonalnej. Jest to niewątpliwie najważniejszy nurt współczesnej ekonomii, początkowo opozycyjny w stosunku do ekonomii neoklasycznej, a obecnie nastawiony na jej uzupełnianie o nowe teorie i koncepcje ekonomiczne. Nowa ekonomia instytucjonalna próbuje uwzględniać zjawiska i problemy, które niesie ze sobą rozwój gospodarczy. W nurcie tym mieszczą się dotychczasowe zainteresowania Prof. Rudolfa, takie jak partycypacyjne formy zarządzania czy nadzór korporacyjny. W jego dorobku dotyczącym tej problematyki znaleźć można wiele artykułów oraz dwie przygotowane pod jego redakcją monografie.

W okresie 40 lat pracy w Uniwersytecie Łódzkim Prof. Rudolf opublikował ponad 180 książek, artykułów, podręczników itp. Ponad 30 publikacji ukazało się w języku angielskim. O części tych publikacji już wspomniano. Generalnie dotyczą one głównie problematyki badawczej Prof. Rudolfa, a więc partycypacji pracowniczej i demokracji przemysłowej, problemów nadzoru korporacyjnego oraz nowej ekonomii instytucjonalnej. Duża ich część ukazała się w takich wydawnictwach jak PWN, PWE, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, oraz czasopismach o zasięgu krajowym, takich jak „Ekonomista”, „Przegląd Organizacji”, „Humanizacja Pracy”, „Przegląd Socjologiczny”, „Samorząd Terytorialny” i wiele innych.

Od początku swojej pracy w UŁ działalność dydaktyczna Prof. Rudolfa znacznie wykraczała poza przyjęte standardy. Przyczynił się do spopularyzowania sprawdzianów testowych, wydając w 1982 r. „Zbiór zadań i testów z ekonomii politycznej kapitalizmu” (drugie wydanie ukazało się w 1984 r.). Był to pierwszy tego rodzaju podręcznik, służący samodzielnej pracy oraz sprawdzaniu swoich wiadomości przez studentów. Znalazły się w nim nie tylko wykorzystywane wcześniej testy prawdy i fałszu, ale przede wszystkim testy wyboru, testy luk i wyboru itp. Prowadzi wykłady, seminaria i konwersatoria z takich przedmiotów jak: mikro- i makroekonomia, zarządzanie zmianami, partycypacyjne zarządzanie, kreowanie postaw przedsiębiorczych itp., niektóre również w języku angielskim.

W 1991 r. powołany został przez Dziekana na kierownika Zespołu Dydaktycznego, utworzonego do przygotowania pierwszego w nowych warunkach programu dydaktycznego dla kierunku ekonomia. W 1997 r. przygotował koncepcję oraz program specjalności pod nazwą „Przedsiębiorczość w biznesie”, został również pierwszym opiekunem tej specjalności. Jest współautorem kilku podręczników z ekonomii. Wypromował 6 doktorów. Pod jego kierunkiem przygotowanych zostało ponad 250 prac magisterskich. Jest recenzentem 9 prac doktorskich, a także dorobku naukowego w 5 przewodach habilitacyjnych oraz 3 przewodach profesorskich.

Prof. Rudolf pełnił również wiele funkcji organizacyjnych w Uniwersytecie Łódzkim. Oprócz wyżej wymienionych, na uwagę zasługują takie jak: zastępca Dyrektora Instytutu Ekonomii, kierownik Studium Zaocznego Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ, kierownik Studium Podyplomowego, pełnomocnik Rektora ds. współpracy z kilkoma uczelniami zagranicznymi, członek Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej, członek wielu komisji wydziałowych i wiele innych. Od 2003 r. pełni funkcję kierownika Katedry Ekonomii Instytucjonalnej. Jest również aktywnym członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, pełniąc m.in. funkcję Przewodniczącego Komisji Ekonomicznej ŁTN.

Prof. Rudolf prowadzi również szeroką działalność na arenie międzynarodowej. Na szczególne podkreślenie zasługuje jego udział w pracach Congress of Political Economists, International (COPE). Jest to międzynarodowa organizacja ekonomistów, z siedzibą w USA, skupiająca naukowców i praktyków z całego świata. Znana jest głównie z corocznych konferencji naukowych oraz licznych publikacji. Prof. Rudolf był jednym z założycieli tej organizacji, od początku pozostaje członkiem jej Rady Dyrektorów. W 1997 r. był organizatorem konferencji COPE, w Uniwersytecie Łódzkim. W latach 2001 – 2005 pełnił funkcję Prezydenta Elekta, a następnie Prezydenta COPE. W tym czasie zorganizował konferencje w Kairze oraz Santiago de Chile.

Ważne miejsce w działalności Prof. Rudolfa zajmuje również Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Od wielu lat aktywnie uczestniczy w pracach tej organizacji, zarówno na szczeblu regionalnym jak i ogólnopolskim. Od siedmiu lat pełni funkcję Prezesa PTE Oddział w Łodzi (poprzednio był Wiceprezsem). W tym okresie podjął wiele inicjatyw mających głównie na celu integrację łódzkiego środowiska ekonomistów, a także integrację łódzkich uczelni ekonomicznych itp. Wymienić tu należy m.in. wydawanie regionalnego czasopisma ekonomistów – „Studiów Ekonomicznych Regionu Łódzkiego”, konkursu na najlepszą pracę magisterską z zakresu ekonomii, coroczne konferencje dla naukowców i praktyków regionu łódzkiego, połączone z publikacją konferencyjną. Ważnym elementem takiej działalności integracyjnej było podpisanie w PTE w 2009 r. porozumienia o współpracy pięciu łódzkich Uczelni i Wydziałów Ekonomicznych.

Od 2005 r. pełni równoległe funkcję Wiceprezesa Zarządu Krajowego PTE, gdzie odpowiada za współpracę zagraniczną. Reprezentuje PTE na konferencjach i kongresach międzynarodowych (European Economic Association, International Economic Association itp.). Pełni wiele funkcji związanych z działalnością Zarządu Krajowego PTE, takich m.in. jak funkcję przewodniczącego Sądu Konkursowego na najlepszy podręcznik, członka Sądu Konkursowego nagrody PTE im. Prof. E. Lipińskiego, członka kapituły Złotej Odznaki Honorowej PTE z Wieńcem, redaktora Biuletynu PTE, gdzie często zamieszcza swoje teksty itp.

W 1998 r. Prof. Rudolf równoległe podjął pracę w Wyższej Szkole Ekonomii i Administracji w Kielcach i jest to jedyna uczelnia niepubliczna w której pracował i w której pracuje do chwili obecnej. Rozpoczął pracę wraz z powstaniem tej uczelni (wygłosił pierwszy wykład). Pełnił w niej szereg funkcji, w tym Prorektora ds. Nauki, Dziekana Wydziału Ekonomii oraz kierownika Katedry Ekonomii. Tę ostatnią funkcję pełni do chwili obecnej. Kierowana przez niego Katedra przygotowała wiele publikacji naukowych, organizuje konferencje, prowadzi badania naukowe itp.

Działalność naukowa, dydaktyczna oraz organizacyjna Prof. Rudolf została uhonorowana licznymi odznaczeniami i wyróżnieniami. Trzykrotnie wyróżniony został nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz wielokrotnie nagrodami Rektora UŁ. Posiada również takie m.in. odznaczenia jak: Honorową Odznakę m. Łodzi, Honorową Odznakę Województwa Łódzkiego, Złoty Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę UŁ, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Piotr Urbanek